Svar på interpellation från (M) angående de sjunkande skolresultaten

Klara Helin, Moderaterna, har i en skriftlig interpellation ställt fyra frågor om skolresultat. Här är mitt svar.

1. Hur ser ordföranden på den negativa resultatutvecklingen, där endast 57 procent av eleverna i årskurs 9 når kunskapsmålen i alla ämnen?

Den siffra som anges i interpellationen kräver en tydlig precisering, eftersom den annars riskerar att ge en missvisande bild av utvecklingen.

Den avser terminsbetyg från december och inte slutbetyg. Resultat i grundskolan mäts och redovisas nationellt per läsår, det vill säga utifrån slutbetygen i juni. Att använda en enskild mätpunkt mitt i läsåret och behandla den som ett slutligt utfall är metodologiskt problematiskt och leder till felaktiga slutsatser.

Det är ett väl etablerat och återkommande mönster att resultaten i december ligger lägre än utfallet i juni. Vid tidpunkten för terminsbetyg har elever inte avslutat alla ämnen, flera ämnen läses först under vårterminen och de nationella proven är ännu inte genomförda i sin helhet. Därtill visar erfarenhet att många elever höjer sina resultat under vårterminen, inte minst genom de riktade stödinsatser som sätts in av skolorna inför slutbetygen.

En mer relevant jämförelse är därför att ställa decemberresultat mot motsvarande tidpunkt föregående år. Vid en sådan jämförelse framgår att resultaten för årskurs 9 i december 2025 är högre än i december 2024 när det gäller samtliga centrala nyckeltal. Andelen elever som når alla mål har ökat, meritvärdet har ökat och andelen elever som uppnår behörighet till gymnasiets yrkesprogram har ökat.

På skolnivå syns samma mönster. En majoritet av skolorna har förbättrat sina resultat jämfört med motsvarande mätpunkt föregående läsår. Det innebär att utvecklingen inte är entydigt negativ, utan att det finns tydliga tecken på förbättring inom flera delar av verksamheten.

Vidare visar uppföljning av samma elevgrupp att resultaten ökar mellan årskurs 8 och årskurs 9. Elevernas måluppfyllelse, meritvärde och gymnasiebehörighet förbättras över tid. Detta är en central indikator, eftersom den visar att undervisning och insatser under skolgången har effekt.

Det är samtidigt viktigt att vara tydlig med att resultaten inte är tillräckligt höga för att vara nöjda. Det finns betydande utmaningar, särskilt kopplade till skillnader mellan skolor och elevgrupper. Men bilden av en generell och kraftig försämring, baserad på en enskild terminsmätning, är inte korrekt. En mer nyanserad analys visar både utmaningar och framsteg.

2. Avser grundskolenämnden att vidta några konkreta åtgärder med anledning av de försämrade resultaten? Om ja, vilka?

Arbetet med att förbättra resultaten är kontinuerligt och systematiskt, och det pågår redan ett omfattande arbete inom verksamheten.

Barn- och utbildningsförvaltningen följer upp resultat och prognoser löpande genom strukturerade analyser och återkommande resultatdialoger mellan huvudman och skolledning. Detta innebär att avvikelser identifieras tidigt och att åtgärder kan sättas in utan dröjsmål.

Utifrån dessa analyser genomför skolorna riktade insatser som är anpassade efter respektive elevgrupps behov. Det handlar bland annat om intensivundervisning i svenska och matematik, obligatorisk lovskola, förstärkt särskilt stöd till elever med betyget F samt utökade insatser inom elevhälsan.

Dessa insatser är konkreta och elevnära. De syftar till att ge elever som riskerar att inte nå målen bättre förutsättningar att klara sin skolgång. Uppföljningen visar att kortsiktiga insatser kan ge tydliga resultat. Elever förbättrar sina prestationer under läsåret, vilket också framgår av den positiva utvecklingen mellan årskurs 8 och årskurs 9.

Samtidigt bedrivs ett långsiktigt utvecklingsarbete. Det handlar om att stärka undervisningens kvalitet, utveckla det pedagogiska ledarskapet och säkerställa att undervisningen vilar på beprövad erfarenhet och evidens. Fokus ligger också på att flytta fram positionerna när det gäller tidiga insatser, eftersom forskning visar att stöd som sätts in tidigt i skolgången har större effekt än insatser som sätts in senare.

Arbetet handlar således inte om enstaka åtgärder, utan om ett sammanhållet system där uppföljning, analys och riktade insatser hänger ihop. Det är genom detta systematiska arbete som resultaten kan förbättras över tid.

3. Hur förklarar ordföranden att skolor som erhåller omfattande resurser genom social vikt ändå uppvisar så pass låga resultat?

Frågan behöver besvaras i sitt rätta sammanhang, eftersom den annars riskerar att leda till felaktiga slutsatser om både orsaker och åtgärder.

Den sociala vikten är inte ett tillägg till systemet. Den är en nödvändig del av det. Den utgår från skollagens grundläggande princip om likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag. Det uppdraget innebär att skolan aktivt ska väga upp skillnader i elevers förutsättningar.

Likvärdighet innebär inte lika resurser. Likvärdighet innebär att resurser fördelas efter behov, så att alla elever ges reella förutsättningar att nå målen.

Elever börjar inte på samma startlinje. Skillnader i socioekonomisk bakgrund påverkar i hög grad både kunskapsnivå och kunskapsutveckling. Det gäller språkliga förutsättningar, studievana, tillgång till stöd i hemmet och stabila uppväxtvillkor.

Det är en empiriskt väl belagd verklighet.

Skolverkets rapport *TIMSS 2023 Longitudinal Study* visar att elevers socioekonomiska bakgrund inte bara påverkar deras resultat, utan också hur mycket de lär sig över tid. Elever från mindre gynnsamma hemförhållanden visar i genomsnitt ingen kunskapsutveckling alls mellan årskurs 8 och 9, medan elever från mer gynnsamma förhållanden fortsätter att förbättras.

Det innebär att skillnader inte bara finns. De riskerar också att förstärkas över tid.

Skolor med hög social vikt har i regel en elevsammansättning som innebär större utmaningar. Det kan handla om elever med svagare språklig grund, elever som saknar studiestöd i hemmet eller elever som tillkommer sent i utbildningssystemet. Förvaltningens analyser visar också att dessa skolor ofta har en högre rörlighet i elevgrupperna, där nya elever tillkommer även sent under läsåret. Detta påverkar både undervisningens förutsättningar och resultaten.

Det innebär att den sociala vikten har en effekt i form av att den bidrar till att minska skillnader i elevers förutsättningar, även om den inte fullt ut kan utjämna dessa. Utgångspunkten är att elevers bakgrund påverkar deras möjligheter att nå kunskapsmålen. Det ställer krav på att resurser fördelas med hänsyn till dessa skillnader. Om resurser istället skulle fördelas lika, oavsett behov, skulle det i praktiken innebära att skillnader i förutsättningar får större genomslag i resultaten.

Den sociala vikten är därmed ett verktyg för att hantera ojämlika förutsättningar och en central del i arbetet med att säkerställa en likvärdig utbildning för alla elever.

4. Vilka åtgärder avser nämnden att vidta för att säkerställa att de riktade resurserna ger avsedd effekt i form av ökad måluppfyllelse?

Förvaltningens samlade bedömning är att de riktade resurserna bidrar till förbättrade resultat, vilket framgår av elevernas progression över tid och av effekterna av riktade insatser.

Samtidigt finns ett tydligt fokus på att ytterligare stärka effekten av dessa resurser.

Arbetet inriktas på att säkerställa att resurser används på ett sätt som direkt stärker undervisningen. Det innebär att en större andel av resurserna ska gå till elevnära insatser, såsom ökad lärartäthet, specialpedagogiskt stöd och riktade undervisningsinsatser.

Uppföljningen av resultat sker löpande och är nära kopplad till analyser av elevgrupper. Särskilt fokus ligger på elever som riskerar att inte nå målen. Skolor ska kunna redovisa vilka insatser som genomförs, hur resurser används och vilka effekter dessa insatser ger.

Ett särskilt fokus ligger på tidiga insatser. Forskning visar att åtgärder som sätts in tidigt i skolgången har större genomslag än insatser som sätts in senare. Därför utvecklas arbetet i de lägre årskurserna, med fokus på grundläggande färdigheter som läsning, skrivning och matematik.

Vidare stärks arbetet med undervisningens kvalitet och skolledarskap. Analysrapporter visar att det finns utvecklingsområden i hela verksamheten, vilket också tas om hand inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Sammantaget handlar arbetet om att förena riktad resursfördelning med tydlig styrning och uppföljning. Målet är att säkerställa att varje satsad resurs bidrar till ökad måluppfyllelse och förbättrade resultat för eleverna.

Med detta anser jag interpellationen besvarad.

Jonas Cronert (S), ordförande i grundskolenämnden

2026-04-01

Interpellation till grundskolenämndens ordförande Jonas Cronert (S) angående de sjunkande skolresultaten

De preliminära resultaten för höstterminen 2025 visar på en oroande utveckling i våra grundskolor. Endast 57 procent av eleverna i årskurs 9 uppnår kunskapsmålen i samtliga ämnen, vilket innebär en tydlig försämring jämfört med tidigare resultat.

Samtidigt visar statistiken att på fem skolor i årskurs 6 och en skola i årskurs 9 är det färre än 40 procent av eleverna som når samtliga mål. Detta sker trots att dessa skolor tilldelas betydande resurser genom den så kallade sociala vikten, med syfte att kompensera för socioekonomiska skillnader och stärka elevernas måluppfyllelse.

Detta väcker frågor om både styrning, uppföljning och effektiviteten i de insatser som görs. När betydande resurser inte leder till förbättrade kunskapsresultat måste ansvar utkrävas och åtgärder vidtas.

Mot anledning av ovanstående vill jag ställa följande frågor till grundskolenämndens ordförande:

1. Hur ser ordföranden på den negativa resultatutvecklingen, där endast 57 procent av eleverna i årskurs 9 når kunskapsmålen i alla ämnen?
2. Avser grundskolenämnden att vidta några konkreta åtgärder med anledning av de försämrade resultaten? Om ja, vilka?
3. Hur förklarar ordföranden att skolor som erhåller omfattande resurser genom social vikt ändå uppvisar så pass låga resultat?
4. Vilka åtgärder avser nämnden att vidta för att säkerställa att de riktade resurserna ger avsedd effekt i form av ökad måluppfyllelse?

Klara Helin (M)